

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 204/2023-50

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu Jany Baricovej a sudcov Rastislava Kaššáka (sudca spravodajca) a Miloša Maďara v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky obchodnej spoločnosti **SEAFLY ESTATE a. s.**, Nová Rožňavská 134/A, Bratislava, IČO 35 718 421, zastúpenej advokátskou kanceláriou MAJCHRÁK & MAJCHRÁK, advokáti, s. r. o., Nová Bystrica 850, v mene ktorej koná advokát a konateľ JUDr. Bohuslav Majchrák, proti uzneseniu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 4 Obdo 85/2019 z 29. októbra 2020 takto

r o z h o d o l :

1. Uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 4 Obdo 85/2019 z 29. októbra 2020 **b o l i p o r u š e n é** základné právo sťažovateľky na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 4 Obdo 85/2019 z 29. októbra 2020 **z r u š u j e a v e c m u v r a c i a** na ďalšie konanie.
3. Najvyšší súd Slovenskej republiky **j e p o v i n n ý** nahradiť sťažovateľke trovy konania **460,90 eur** a zaplatiť ich jej právnomu zástupcovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
4. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **n e v y h o v u j e**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľky a skutkové okolnosti prípadu

1. Uznesením č. k. I. ÚS 204/2023-24 z 5. apríla 2023 Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) prijal podľa § 56 ods. 5 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie ústavnú sťažnosť sťažovateľky, ktorou sa domáha vyslovenia

porušenia základného práva vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy v spojení s čl. 1 ods. 1 a čl. 2 ods. 2 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) označeným v záhlaví tohto nálezu. Navrhuje napadnuté uznesenie zrušiť a vec vrátiť najvyššiemu súdu na ďalšie konanie a priznať jej náhradu trov vzniknutých v konaní pred ústavným súdom.

2. Z ústavnej sťažnosti a obsahu napadnutého uznesenia vyplýva, že sťažovateľka sa v konaní vedenom Okresným súdom Námestovo (ďalej len „okresný súd“) pod sp. zn. 5 Cb 92/2010 domáhala proti žalovaným [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] (ďalej len „žalovaná v 1. rade“), a [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] (právny nástupca [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ]) (ďalej len „žalovaná v 2. rade“), určenia neplatnosti uznesení prijatých na valnom zhromaždení a určenia neplatnosti právneho úkonu.

3. Rozsudkom č. k. 5 Cb 92/2010-734 z 28. marca 2017 (ďalej len „rozsudok okresného súdu“) v spojení s opravnými uzneseniami z 26. apríla 2017 a 4. decembra 2017 okresný súd žalobu sťažovateľky zamietol a žalovaným priznal nárok na náhradu trov konania v celom rozsahu.

3.1. Na základe vykonaného dokazovania okresný súd zistil, že 10. septembra 2010 sa konalo mimoriadne valné zhromaždenie žalovanej v 1. rade (v tom čase [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ]), ktorého sa zúčastnila sťažovateľka ako majoritný akcionár žalovanej v 1. rade, vlastníaca 130 000 ks akcií, čo predstavovalo 50,19 % podiel na základnom imaní. Z obsahu notárskej zápisnice spísanej notárkou [REDAKOVANÉ] sp. zn. N 114/2010, NZ 32554/2010 z 13. septembra 2010, osvedčujúcej priebeh konania mimoriadneho valného zhromaždenia, nevyplýva, že sťažovateľka podala protest do zápisnice z valného zhromaždenia tak, ako to vyžaduje § 183 Obchodného zákonníka. Mimoriadne valné zhromaždenie sa konalo na návrh sťažovateľky, za ktorú, ako to vyplýva z listiny prítomných, konal na základe splnomocnenia [REDAKOVANÉ]. Keďže sťažovateľka nespĺnila podmienku vyžadovanú zákonom, a to podanie protestu do zápisnice o konaní mimoriadneho valného zhromaždenia, nemohla byť podľa názoru okresného súdu aktívne legitimovaná na podanie žaloby. Vo vzťahu k tvrdeniu sťažovateľky, že ju ako akcionára žalovanej v 1. rade zastupovali osoby prezentujúce sa postavením jediného akcionára, ktoré neboli oprávnené za ňu konať, okresný súd uviedol, že sťažovateľka v zmysle § 149 a § 153 ods. 1 Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“) neprodukovala a nekoncentrovala skutkové tvrdenia preukazujúce, že uzneseniami č. 1 až 4 prijatými na mimoriadnom valnom zhromaždení došlo k obmedzeniu jej práv ako akcionára žalovanej v 1. rade. Dodal, že dôvody je možné relevantne tvrdiť iba v lehote troch mesiacov od konania valného zhromaždenia, preto len dôvody uvádzané do toho času môžu za splnenia ostatných podmienok predstavovať úspech v konaní. Ak však sťažovateľka po uplynutí troch mesiacov dopĺňala ďalšie dôvody na vyslovenie neplatnosti valného zhromaždenia nekoncentrované v žalobe, okresný súd na ne v zmysle stabilnej judikatúry nemohol prihliadať. V tejto časti, t. j. v časti určenia neplatnosti predmetných prijatých uznesení, preto žalobu sťažovateľky zamietol. Ak aj neskôr Okresný súd Bratislava III v konaní vedenom pod sp. zn. 20 Cb 167/2010 v rozsudku z 13. apríla 2011 konštatoval, že osoby konajúce na valnom zhromaždení v mene sťažovateľky neboli na to oprávnené, nemožno túto okolnosť vzťahovať na tretie osoby konajúce v dobrej viere. K záveru o potrebe zamietnutia žaloby dospel okresný súd,

aj pokiaľ ide o tú časť, ktorou sa sťažovateľka domáhala určenia neplatnosti zmluvy o prevode 130 000 ks akcií uzavretej 17. septembra 2010 so žalovanou v 2. rade, pretože vyslovením neplatnosti uvedenej zmluvy by sa právne postavenie sťažovateľky nezmenilo, preto na požadovanom určení nemá sťažovateľka právny záujem. Okresný súd konštatoval, že vyslovením absolútnej neplatnosti zmluvy by došlo k zániku práv a povinností z nej vzniknutých, t. j. sťažovateľka by síce spätne nadobudla predané akcie, ale nestala by sa už akcionárom žalovanej v 1. rade, a to pre zmenu jej právnej formy z akciovej spoločnosti na spoločnosť s ručením obmedzeným, a taktiež by sa nestala ani jej spoločníkom. Okresný súd ďalej zamietol žalobu aj v časti, ktorou sa sťažovateľka domáhala vyslovenia neplatnosti v chronologickom slede prijatých rozhodnutí jediného spoločníka vykonávajúceho pôsobnosť valného zhromaždenia žalovanej v 1. rade (z 19. januára 2011, 8. februára 2011, 25. marca 2011, 14. júla 2015, 29. decembra 2015, 27. júla 2016), a to z dôvodu márneho uplynutia trojmesačnej prekluzívnej lehoty podľa § 131 ods. 1 Obchodného zákonníka. Súčasne bola ako nedôvodná zamietnutá aj žaloba v časti, ktorou sa domáhala neplatnosti rozhodnutí jediného spoločníka vykonávajúceho pôsobnosť valného zhromaždenia (z 20. mája 2011, 10. septembra 2015 a 23. októbra 2015), pretože žiadne z týchto prijatých rozhodnutí sa netýkali priamo sťažovateľky, resp. neboli spôsobilé obmedziť jej práva ako (bývalého) spoločníka.

4. O odvolaní sťažovateľky rozhodol Krajský súd v Žiline (ďalej len „krajský súd“) rozsudkom č. k. 13 Cob 24/2018-829 z 12. decembra 2018 (ďalej len „rozsudok krajského súdu“), ktorým rozsudok okresného súdu potvrdil ako vecne správny podľa 387 ods. 1 CSP a žalovaným priznal nárok na náhradu trov odvolacieho konania v plnom rozsahu.

4.1. V celom rozsahu sa stotožnil so skutkovými a právnymi závermi okresného súdu, ktorý primerane vysvetlil, z akých úvah a dôkazov vychádzal pri výklade § 131 ods. 1 Obchodného zákonníka. Za nedôvodnú považoval odvolaciu námietku sťažovateľky týkajúcu sa postupu okresného súdu pri vykonávaní dokazovania, pretože okresný súd konal v súlade s § 181 ods. 2 CSP a všetky dôkazy vyhodnotil v zmysle § 191 ods. 1 a 2 CSP. Krajský súd na podporu záverov prijatých okresným súdom zdôraznil, že § 131 ods. 1 Obchodného zákonníka vyžaduje, aby žaloba, ale aj jej dôvody, boli uplatnené v trojmesačnej prekluzívnej lehote, preto žalobu o určenie neplatnosti uznesení valného zhromaždenia nemožno úspešne dopĺňať po uplynutí tejto lehoty. K tvrdeniu sťažovateľky, že na mimoriadnom valnom zhromaždení žalovanej v 1. rade sa za ňu zúčastnila neoprávnená osoba (██████████), krajský súd poukázal na obsah notárskej zápisnice osvedčujúcej priebeh valného zhromaždenia, z ktorej vyplýva, že mimoriadne valné zhromaždenie bolo uznášaniaschopné, keďže na ňom boli prítomní akcionári vlastníci 100 % základného imania. Z údajov Obchodného registra Okresného súdu Bratislava I bol zistený zápis štatutárneho orgánu sťažovateľky – ██████████, ██████████ a ██████████ so vznikom funkcie 6. septembra 2010 podľa rozhodnutia jediného akcionára zo 6. septembra 2010. Krajský súd akcentoval princíp materiálnej publicity vyjadrený v § 27 ods. 3 Obchodného zákonníka, podľa ktorého pri deklaratórnem charaktere zápisov môžu ich účinky nastať aj pred dňom zápisu do obchodného registra za predpokladu, že tretia osoba má vedomosť o týchto údajoch alebo o obsahu listín ešte pred zápisom do obchodného registra, čo znamená, že vo vzťahu k tretej osobe je účinný iný právny stav ako bol zverejnený v obchodnom registri. Ak teda ██████████ predložil na valnom zhromaždení listiny majúce konštitutívny charakter o zmene v orgánoch sťažovateľky (vo vzťahu ku ktorým má zápis len deklaratórny charakter), nastali účinky týchto zmenených

údajov vo vzťahu k žalovanej v 1. rade pred ich zápisom do obchodného registra a bolo potrebné z nich vychádzať. Zhodne s okresným súdom preto konštatoval, že sťažovateľka nebola aktívne legitimovanou osobou na podanie žaloby o určenie neplatnosti uznesení prijatých na mimoriadnom valnom zhromaždení žalovanej v 1. rade pre nesplnenie zákonnej hmotnoprávnej podmienky – podanie protestu do zápisnice o valnom zhromaždení. Stotožnil sa aj so záverom okresného súdu o nedostatku naliehavého právneho záujmu sťažovateľky na určenie neplatnosti zmluvy o prevode akcií zo 17. septembra 2010 podľa § 80 písm. c) Občianskeho súdneho poriadku, pretože v prípade určenia neplatnosti tejto zmluvy by síce sťažovateľka opätovne nadobudla akcie, ale nestala by sa už akcionárom žalovanej v 1. rade z dôvodu zmeny jej právnej formy na spoločnosť s ručením obmedzeným a ani jej spoločníkom, čo znamená, že postavenie sťažovateľky by ostalo neisté. Prisvedčil aj názoru okresného súdu, že sťažovateľka nebola aktívne legitimovanou osobou na podanie žaloby o určenie neplatnosti rozhodnutí jediného spoločníka vykonávajúceho pôsobnosť valného zhromaždenia žalovanej v 1. rade z 25. marca 2011, 20. mája 2011, 10. septembra 2015 a 23. októbra 2015, pretože sťažovateľka nie je jednou z taxatívne určených osôb, ktoré sú v zmysle § 131 ods. 1 Obchodného zákonníka aktívne vecne legitimované na podanie takejto žaloby.

5. Proti napadnutému rozsudku krajského súdu podala sťažovateľka dovolanie, ktorého prípustnosť vyvodila z § 420 písm. f) CSP (vo vzťahu k jeho druhému výroku o náhrade trov konania) a § 421 ods. 1 písm. b) CSP (vo vzťahu k jeho prvému výroku o potvrdení rozsudku okresného súdu).

6. Najvyšší súd napadnutým uznesením dovolanie sťažovateľky odmietol ako neprípustné podľa § 447 písm. f) CSP a žalovaným priznal nárok na náhradu trov dovolacieho konania.

6.1. Pokiaľ ide o namietané nesprávne právne posúdenie, dovolací súd skonštatoval, že sťažovateľkou vymedzené otázky nie sú spôsobilé byť predmetom dovolacieho konania (nesúhlas sťažovateľky so znením právnych predpisov), resp. ide o otázky, ktoré už boli dovolacím súdom viackrát riešené a ustálené (povinnosť žalobcu podať žalobu v prekluzívnej lehote, povinnosť žalobcu vymedziť dôvody žaloby v prekluzívnej 3-mesačnej lehote a nemožnosť ich rozširovania po uplynutí tejto lehoty a ďalšie). Dospel k záveru, že krajský súd sa v potrebnom rozsahu vysporiadal so všetkými zásadnými odvolacími námietkami sťažovateľky, vyjadril sa k procesnej stránke konania vedeného okresným súdom, pokiaľ ide o vykonané dokazovanie a postup podľa § 181 ods. 2 CSP. Taktiež sa zaoberal otázkou aktívnej vecnej legitimácie sťažovateľky na podanie žaloby a dodržanie prekluzívnej lehoty, osobitne sa zameril na splnenie hmotnoprávnych podmienok na podanie žaloby, aplikujúc § 131 ods. 1 a 2 a § 183 Obchodného zákonníka. Neopomenul sa pritom vysporiadať ani s argumentáciou sťažovateľky o neoprávnenosti konania [REDAKOVANÉ]. V závere najvyšší súd poukázal na uznesenie ústavného súdu č. k. I. ÚS 464/2014 z 13. augusta 2014 a uviedol, že sťažovateľka namietala skutkové zistenia a hodnotenia dôkazov vo veci konajúcimi súdmi, čo je pre naplnenie dovolacieho dôvodu v zmysle § 432 CSP neprípustné.

II.

Argumentácia sťažovateľky

7. Sťažovateľka svojou ústavnou sťažnosťou atakuje napadnuté uznesenie najvyššieho súdu, ktorému v podstatnom vytýka, že:

a) nedostatočne a nevyhovujúco odôvodnil svoje rozhodnutie, v ktorom absentuje rozbor jednotlivých uplatnených dovolacích dôvodov a dvanástich precízne vymedzených právnych otázok, pričom sťažovateľka pri každej z nich uviedla, v čom spočívala nesprávnosť právneho názoru konajúceho súdu a ako mala byť daná otázka vyriešená správne. Najvyšší súd sa však podľa sťažovateľky obmedzil iba na protirečivé a zmätočné rozhodnutie neposkytujúce odpovede na jej zásadné argumenty;

b) formalisticky odmietol jej dovolanie tvrdiac, že právne otázky boli otázkami skutkovými, čo nezodpovedá obsahu podaného dovolania, pričom ani len neuviedol, ktoré nastolené otázky boli skutkové a ktoré právne. Sťažovateľka pritom zotrváva na svojom tvrdení, že všetky ňou vymedzené dovolacie otázky boli otázkami právnymi, pretože v dovolaní výslovne tvrdila, že súdy správne zistili skutkový stav, no vyvodili z neho nesprávne právne názory. Navyše, ak najvyšší súd v dôvodoch svojho rozhodnutia uvádza, že niektoré z otázok nastolených sťažovateľkou boli už v jeho judikatúre vyriešené, nie je zjavné, ktoré rozhodnutia má na mysli, keďže ich žiadnym spôsobom nešpecifikuje. Dovolací súd tak nesprávne a ústavne neakceptovateľne posúdil prípustnosť jej dovolania, čím neprípustne zasiahol do základného práva sťažovateľky na prístup k súdu;

c) dovolací súd rovnako ako konajúce súdy nižšej inštancie rozhodli v rozpore so závermi vyjadrenými v rozhodnutiach ústavného súdu sp. zn. IV. ÚS 434/2010 a I. ÚS 464/2014. Za „absurdný“ považuje sťažovateľka práve odkaz najvyššieho súdu na uznesenie ústavného súdu sp. zn. I. ÚS 464/2014, keďže išlo o skutkovo odlišnú situáciu, avšak spoločným bolo nekalé pozadie, v ktorom vystupovali rovnaké osoby, pričom súdy v danom prípade rozhodli v jej prospech ako žalobkyne.

III.

Vyjadrenie najvyššieho súdu, zúčastnenej osoby a replika sťažovateľky

III.1. Vyjadrenie najvyššieho súdu

8. Najvyšší súd vo vyjadrení k dôvodom ústavnej sťažnosti č. k. KP 3/2023-212, Nobs 45/2023 z 9. mája 2023 uviedol, že rozhodnutie o ústavnej sťažnosti ponecháva na úvahe ústavného súdu. Pripojil k nemu vyjadrenie predsedníčky senátu [REDAKOVANÉ], ktorá zotrvala na závere, že sťažovateľka sa námietkami týkajúcimi sa skutkových zistení snaží zvrátiť ustálený skutkový stav. Nestotožnila sa s tvrdením sťažovateľky o formalistickom odmietnutí jej dovolania, keďže najvyšší súd jasne a zrozumiteľne vysvetlil dôvody svojho rozhodnutia. Z týchto dôvodov navrhla ústavnej sťažnosti nevyhovieť.

III.2. Vyjadrenie zúčastnenej osoby

9. Oznámením z 26. apríla 2023 ústavný súd upovedomil žalovaných v 1. a 2. rade ako zúčastnené osoby o podanej ústavnej sťažnosti sťažovateľky (§ 126 zákona o ústavnom súde) a umožnil im vyjadriť sa k nej v lehote 10 dní od doručenia upovedomenia.

9.1. Vo vyjadrení z 9. mája 2023 žalovaný v 1. rade ([REDAKOVANÉ]) analyzuje sťažovateľkou nastolené dovolacie otázky, pričom sa v celom rozsahu stotožňuje so záverom najvyššieho súdu o skutkovom charaktere daných otázok. Napadnuté uznesenie je podľa

žalovaného v 1. rade preskúmateľné a riadne odôvodnené, preto navrhuje ústavnej sťažnosti sťažovateľky nevyhovieť, keďže jej označené práva neboli žiadnym spôsobom porušené.

9.2. Žalovaný v 2. rade možnosť vyjadriť sa k ústavnej sťažnosti sťažovateľky do rozhodnutia ústavného súdu nevyužil.

III.3. Replika sťažovateľky

10. Sťažovateľka v replike doručenej ústavnému súdu 10. júla 2023 nesúhlasí s tvrdením najvyššieho súdu, že svoje závery o skutkovej povahe ňou sformulovaných dovolacích otázok dostatočne objasnil v odôvodnení napadnutého uznesenia. Opakuje, že najvyšší súd neprípustne odmietol jej dovolanie, hoci boli splnené všetky podmienky na jeho meritórny prieskum, preto je napadnuté uznesenie ústavne neakceptovateľné. K svojej replike pripojila aj obžalobu Úradu špeciálnej prokuratúry Generálnej prokuratúry Slovenskej republiky z 26. októbra 2022, ktorá bola podaná vo veci spáchania závažných trestných činov viacerých osôb organizovanej skupiny, ktorá vykonala kroky smerujúce k nezvratným zmenám rezultujúcim do vylúčenia sťažovateľky ako majoritného akcionára spoločnosti [REDAKOVANÉ] (dnes [REDAKOVANÉ]).

IV.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

IV.1. K namietanému porušeniu základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru

11. Zásah do základného práva na spravodlivé súdne konanie sťažovateľka identifikuje v nesprávnom závere najvyššieho súdu o skutkovom charaktere všetkých v dovolaní sformulovaných otázok a v absencii náležitého odôvodnenia tohto prijatého záveru, čo spôsobuje nepreskúmateľnosť napadnutého uznesenia. Sťažovateľka argumentuje právnym charakterom vymedzených dovolacích otázok a tvrdí, že najvyšší súd bol v jej veci povinný uskutočniť meritórny dovolací prieskum, a nie odmietnuť dovolanie pre jeho neprípustnosť.

12. Podstata základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy spočíva v tom, že každý sa môže domáhať ochrany svojich práv na súde. Tomuto oprávneniu zodpovedá povinnosť súdu nezávisle a nestranne vo veci konať tak, aby bola právu, ktorého porušenie sa namieta, poskytnutá ochrana v medziach zákonov, ktoré tento článok ústavy o základnom práve na súdnu ochranu vykonávajú (čl. 46 ods. 4 ústavy v spojení s čl. 51 ústavy).

13. Súčasťou základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru je aj právo na prístup k súdu. Slovenská republika, ako aj všetky jej orgány verejnej moci majú pozitívny záväzok aktívnym spôsobom zabezpečiť, aby práva a slobody garantované jej právnym poriadkom neboli oprávneným subjektom pod jej jurisdikciou len formálne garantované, ale aby tieto práva a slobody boli „prakticky a efektívne“ dosiahnuteľné. Z konštantnej judikatúry ústavného súdu vyplýva, že do obsahu základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy patrí aj ochrana, ktorá sa účastníkovi poskytuje v konaní o opravných prostriedkoch. Ak účastník konania splní predpoklady vyžadované zákonom na poskytnutie ochrany v opravnom konaní, všeobecný súd mu túto ochranu musí poskytnúť (II. ÚS 78/05, II. ÚS 249/05, I. ÚS 115/2020). Právo na prístup k súdu je nevyhnutnou,

imanentnou súčasťou práva na spravodlivý proces a tvorí jeho esenciálny prvok [III. ÚS 875/2016 a rozhodnutie ESLP vo veci Golder proti Spojenému kráľovstvu z 21. 2. 1975, sťažnosť č. 4451/70, body 35 a 36].

14. Právo na prístup k súdu však nemá absolútny charakter a môže podliehať obmedzeniam zo strany štátu (III. ÚS 275/2018). Takéto obmedzenia predstavujú aj § 420 a § 421 CSP, ktoré stanovujú, kedy je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné dovolanie ako mimoriadny opravný prostriedok. Zároveň je povinnosťou dovolateľa formulovať dovolanie spôsobom zodpovedajúcim § 431 až § 435 CSP (m. m. IV. ÚS 15/2021). V príslušnom procesnom kódexe koncipovaná prípustnosť dovolania sleduje trend nastolený judikatúrou Európskeho súdu pre ľudské práva, podľa ktorej má tento mimoriadny opravný prostriedok slúžiť na nápravu najzávažnejších procesných pochybení, t. j. zmätočných rozhodnutí, ako aj na riešenie otázok zásadného právneho významu a zjednocovanie judikatúry všeobecných súdov ako prvkov naplňania princípu správnej istoty (III. ÚS 73/2018, IV. ÚS 528/2020).

15. Ústavný súd stabilne judikuje, že plne rešpektuje rozhodovací priestor najvyššieho súdu vrátane jeho kompetencie ústavne konformným spôsobom vymedziť si prípustnosť a spôsob rozhodovania o dovolaní (II. ÚS 398/08, I. ÚS 18/2020), no len pokiaľ neprekročí ústavné štandardy (I. ÚS 17/01). Konanie o mimoriadnych opravných prostriedkoch nie je vyňaté z rámca ústavnoprávnych princípov, preto ústavný súd musí dbať na to, aby boli dodržané záruky spravodlivého procesu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy. Z ústavného hľadiska je podmienkou, aby interpretácia prípustnosti mimoriadnych opravných prostriedkov nebola svojvoľná ani formalistická a aby bola čo najústálenejšia, a teda súladná s právom na súdnu ochranu (II. ÚS 398/08, II. ÚS 65/2010).

16. V súlade s uvedenými východiskami ústavný súd skúmal, či uznesenie najvyššieho súdu o odmietnutí dovolania sťažovateľky spĺňa požiadavky kladené na súdne rozhodnutie a či účinky dovolacej právomoci najvyššieho súdu boli v danom prípade zlučiteľné s právom strany na prístup k súdu.

17. V danom prípade sťažovateľka prípustnosť dovolania podaného proti rozsudku krajského súdu vyvodila z § 421 ods. 1 písm. b) CSP (vo vzťahu k jeho potvrdzujúcemu výroku) a § 420 písm. f) CSP (vo vzťahu k výrok o náhrade trov konania). V súvislosti s namietaným nesprávnym právnym posúdením veci sformulovala dvanásť dovolacích otázok, podľa jej názoru právnej povahy, rozdelených do viacerých okruhov, od ktorých vyriešenia záviselo rozhodnutie odvolacieho súdu a ktoré neboli v rozhodovacej praxi odvolacieho súdu dosiaľ riešené.

18. Ako už bolo zmienené, najvyšší súd všetky predmetné otázky vyhodnotil ako otázky skutkového charakteru, ktoré nie sú spôsobilé na dovolací prieskum, čo ho viedlo k záveru o neprípustnosti podaného dovolania a jeho následnému odmietnutiu podľa § 447 písm. f) CSP.

19. Ústavný súd považuje v tejto súvislosti za žiaduce poukázať na problematiku skutkových a právnych otázok. Riešenie skutkovej otázky (*quaestio facti*) je v civilnom sporovom konaní spojené s obstarávaním skutkových poznatkov súdu v procese dokazovania. Pri jej riešení sa súd zameriava na skutkové okolnosti významné napríklad z hľadiska toho, čo a kedy sa stalo alebo malo stať, čo (ne)urobil žalobca alebo žalovaný, čo (ne)bolo dohodnuté, či a aké skutočnosti nastali po konaní (opomenutí konania) niektorej fyzickej alebo právnickej osoby, čo obsahuje určitá listina, čo vypovedal svedok, čo uviedol znalec. S istým zjednodušením možno konštatovať, že otázkou

skutkovou (faktickou) je pravdivosť či nepravdivosť skutkových tvrdení procesných strán. Na rozdiel od toho riešenie právnej otázky (*quaestio iuris*) prebieha v procese právneho posudzovania veci, pri ktorom súd uvažuje o určitej právnej norme, zamýšľa sa nad možnosťou (potrebou) jej aplikácie, skúma jej obsah, zmysel a účel, normu interpretuje a na podklade svojich skutkových zistení (to znamená až po vyriešení skutkových otázok) prijíma právne závery o existencii alebo neexistencii dôvodu pre aplikovanie predmetnej právnej normy na posudzovaný prípad (bližšie pozri rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 3 Cdo 27/2019, 3Cdo 218/2017, 3 Cdo 150/2017, 4 Cdo 7/2018, 4 Cdo 32/2018, 7 Cdo 99/2018).

20. Rozhraničenie medzi skutkovými a právnymi otázkami pritom predstavuje zložitú a nejednoznačnú problematiku, čo potvrdzuje aj judikatúra Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“), podľa ktorej nemôžu byť účastníci konania sankcionovaní, ak majú v dobrej viere za to, že platne otvorili otázku (zásadného) právneho významu (rozhodnutie ESLP vo veci Adamíček proti Českej republike z 12. 10. 2010, sťažnosť č. 35836/05). Ústavný súd preto zdôrazňuje, že pri rozlišovaní právnych a skutkových otázok je potrebné v prípade pochybností postupovať v prospech dovolateľa. Odmietnutie dovolania z dôvodu, že uplatnené námietky nemajú charakter právnej otázky, je možné iba v prípadoch, keď je táto skutočnosť jednoznačná, pričom záver najvyššieho súdu o skutkovej povahe uplatnených námietok musí byť riadne odôvodnený (pozri obdobne nález Ústavného súdu Českej republiky č. k. II. ÚS 664/19 z 27. apríla 2020).

21. Na základe uvedeného sa ústavný súd musí stotožniť s tvrdením sťažovateľky, že ak najvyšší súd odmietol dovolanie sťažovateľky pre jeho neprípustnosť na tom argumentačnom základe, že dovolacie otázky ňou nastolené majú charakter skutkových otázok, bol povinný tento svoj prijatý záver aj náležitým spôsobom odôvodniť, a to samostatne vo vzťahu ku každej sťažovateľkou sformulovanej otázke. V dôvodoch napadnutého uznesenia však riadne, zrozumiteľné, a teda aj preskúmateľné vysvetlenie právneho záveru, že námietky sťažovateľky nemajú povahu právnych otázok, najvyšší súd neposkytuje. Napriek tomu, že najvyšší súd v odôvodnení napadnutého uznesenia, konkrétne v jeho bodoch 37 až 46, detailne opisuje doslovné znenie všetkých dvanástich dovolacích otázok sťažovateľky, následne sa obmedzuje na veľmi stručné konštatovanie o ich skutkovej povahe. Súčasne bez bližšieho objasnenia v bode 59 uvádza, že sťažovateľka kladie (aj) dovolacie otázky, ktoré „boli dovolacím súdom viackrát riešené a ustálené (povinnosť žalobcu podať žalobu v prekluzívnej lehote, povinnosť žalobcu vymedziť dôvody žaloby v prekluzívnej 3- mesačnej lehote a nemožnosť ich rozširovania po uplynutí tejto lehoty a ďalšie)“. Predmetné tvrdenie, ktoré je navyše v rozpore s prijatým záverom o skutkovom charaktere vymedzených dovolacích otázok, však najvyšší súd už ďalej nerozvíja. Ďalšia časť odôvodnenia napadnutého uznesenia je venovaná konštatovaniu o dostatočnom sa vysporiadaní so všetkými podstatnými skutočnosťami zo strany konajúcich súdov nižšej inštancie (bod 60). Sťažovateľka však v podanom dovolaní nenamietala, že konajúce súdy jej neposkytli odpovede na jej uplatnené námietky, preto sa uvedené úvahy javia ako celkom nadbytočné.

22. Ústavný súd považuje takéto formálne a povrchné odôvodnenie najvyššieho súdu o skutkovej povahe dovolacích otázok sťažovateľky, ktoré viedlo k odmietnutiu jej dovolania podaného podľa § 421 ods. 1 CSP pre neprípustnosť, za ústavne neakceptovateľné. Týmto spôsobom najvyšší súd rezignoval na svoju povinnosť riadne odôvodniť svoj záver o neprípustnosti dovolania, v dôsledku čoho zasiahol do základného práva sťažovateľky na súdnu ochranu. Ústavný súd sa pritom nemôže stotožniť s tvrdením dovolacieho súdu, že sťažovateľka všetkými vymedzenými dovolaciami

otázkami namietala len zistený skutkový stav a hodnotenie dôkazov, keďže z obsahu jej dovolania vyplýva, že spochybňuje aj interpretáciu konkrétnych zákonných ustanovení na ustálený skutkový stav, ktorý označuje za „jedinečný“ a vyžadujúci si výklad práva tak, aby jej bola poskytnutá materiálna, a nie len formálna ochrana práv. Sťažovateľka preto v dovolaní od najvyššieho súdu žiadala, aby posúdil, či na takto zistený skutkový stav konajúce súdy aplikovali príslušnú právnu normu správnym spôsobom. Z dovolacej argumentácie pritom možno spoľahlivo vyvodit' právne posúdenie veci krajským súdom, ktoré sťažovateľka považuje za nesprávne, ako aj to, v čom vidí nesprávnosť tohto právneho posúdenia.

23. Obsah práva na spravodlivý súdny proces totiž okrem iného vyžaduje aj naplnenie požiadaviek na určitú kvalitu odôvodnenia súdneho rozhodnutia, *notabene* ak ide o rozhodnutie o dovolaní. Všeobecne je potrebné zdôrazniť, že je povinnosťou všeobecného súdu poskytnúť sporovým stranám v každom procesnom štádiu náležité odpovede na ich podstatné námietky v miere zodpovedajúcej okolnostiam prejednávanej veci (II. ÚS 515/2022).

24. V neposlednom rade je potrebné uviesť, že aj „podporný“ odkaz najvyššieho súdu na uznesenie ústavného súdu č. k. I. ÚS 464/2014 z 13. augusta 2014 svedčí o celkovej nepresvedčivosti napadnutého rozhodnutia. Predmetom ústavného prieskumu bol totiž v danej veci rozsudok krajského súdu č. k. 13 Cob 292/2013 z 12. marca 2014, proti ktorému podala [REDAKOVANÉ] (právny predchodca žalovaného v 1. rade, pozn.) ústavnú sťažnosť, ktorú ústavný súd odmietol pre jej zjavnú neopodstatnenosť. Sťažovateľka mala v danom konaní vedenom všeobecnými súdmi procesné postavenie žalobkyne, pričom konajúce súdy jej žalobe vyhovelí a rozhodli, že uznesenia prijaté na mimoriadnom valnom zhromaždení konanom 2. januára 2006 sú neplatné. Nie je pritom zrejmé, aký súvis s vyhodnotením povahy dovolacích otázok predložených sťažovateľkou najvyššiemu súdu má tá okolnosť, že v zmienenom konaní krajský súd nevyhovел návrhu žalovanej – [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ] na pripustenie dovolania proti svojmu potvrdzujúcemu rozhodnutiu v zmysle § 238 ods. 3 v tom čase platného a účinného Občianskeho súdneho poriadku, pretože svoj rozsudok (v spojení s prvoinštančným rozsudkom) nepovažoval za rozhodnutie po právnej stránke zásadného významu.

25. Ako už ústavný súd uviedol, je síce potrebné rešpektovať právomoc najvyššieho súdu si ústavne konformným spôsobom vymedzovať prípustnosť dovolania, no táto interpretácia nemôže byť nepriateľská z hľadiska ochrany základných práv a slobôd, svojvoľná a formalistická, ako tomu bolo v prípade posúdenia dovolania sťažovateľky. Napadnuté uznesenie nespĺňa atribúty ústavne akceptovateľného rozhodnutia súdu, keďže najvyšší súd v ňom ústavne nekonformným spôsobom odôvodnil prijatý záver o neprípustnosti dovolania podľa § 447 písm. f) CSP. Súdna ochrana preto nebola sťažovateľke najvyšším súdom poskytnutá v zákonom predpokladanej kvalite, preto ústavný súd vyslovil porušenie jej základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, ako aj jej práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku tohto nálezu).

26. Na tomto mieste však ústavný súd súčasne zdôrazňuje, že jeho kasačné rozhodnutie neprejudikuje, ako by sa malo vo veci samej rozhodnúť, a teda sa nevyjadruje ani k prípustnosti dovolania podľa § 421 ods. 1 CSP, pretože by v tomto smere išlo o neprípustný zásah do rozhodovacej autonómie dovolacieho súdu (II. ÚS 324/2010, II. ÚS 410/2016). Súčasne zdôrazňuje, že jeho kasačný nález sa nedotýka tej časti napadnutého uznesenia, v ktorej najvyšší

súd posudzoval prípustnosť dovolania sťažovateľky podľa § 420 písm. f) CSP. Sťažnostná argumentácia sťažovateľky sa tejto časti napadnutého rozhodnutia nedotkla.

27. Vzhľadom na vyslovenie porušenia označených práv sťažovateľky ústavný súd napadnuté uznesenie podľa čl. 127 ods. 2 ústavy a jemu zodpovedajúcemu § 133 ods. 2 a ods. 3 písm. b) zákona o ústavnom súde zrušil a vec vrátil najvyššiemu súdu na ďalšie konanie (bod 2 výroku nálezu). Po vrátení veci je najvyšší súd povinný opätovne rozhodnúť o dovolaní sťažovateľky podľa § 421 ods. 1 CSP nasmerovanému proti rozsudku krajského súdu a dôsledne sa vyrovnáť s jeho obsahom, pričom je viazaný právnymi názormi ústavného súdu vyjadrenými v tomto náleze (§ 134 ods. 1 zákona o ústavnom súde).

IV.2. K namietanému porušeniu základného práva vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 ústavy

28. Pokiaľ ide o sťažovateľkou namietané porušenie základného práva vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 ústavy, ústavný súd sa riadil princípom minimalizácie svojich zásahov do právomoci všeobecných súdov, ktorých rozhodnutia sú v konaní o ústavnej sťažnosti podľa čl. 127 ods. 1 ústavy preskúmané (IV. ÚS 303/04, IV. ÚS 64/2010). V súlade so svojou doterajšou judikatúrou (napr. II. ÚS 182/06, IV. ÚS 311/08) vychádzal z toho, že v nadväznosti na vyslovenie porušenia základného práva sťažovateľky podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a jej práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým uznesením najvyššieho súdu a jeho zrušením sa otvára priestor na to, aby sa najvyšší súd po vrátení veci v ďalšom konaní sám vysporiadal s ochranou uvedeného práva hmotnoprávného charakteru. V tejto časti preto ústavnej sťažnosti sťažovateľky nevyhovel (bod 4 výroku nálezu).

IV.3. K namietanému porušeniu základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy v spojení s čl. 1 ods. 1 a čl. 2 ods. 2 ústavy

29. Rovnako ústavný súd nevyhovel ani tej časti ústavnej sťažnosti, ktorou sa sťažovateľka domáha vyslovenia porušenia základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy v spojení s čl. 1 ods. 1 ústavy a čl. 2 ods. 2 ústavy (bod 4 výroku nálezu). Ústavný súd, odvolávajúc sa na svoju doterajšiu judikatúru (IV. ÚS 119/07, IV. ÚS 383/08), uvádza, že čl. 1 ods. 1 a čl. 2 ods. 2 ústavy majú charakter všeobecných ústavných princípov, ktoré sú povinné rešpektovať všetky orgány verejnej moci pri výklade a uplatňovaní ústavy. Označený článok ústavy je vždy implicitnou súčasťou rozhodovania ústavného súdu, t. j. aj jeho rozhodovania o porušovaní základných práv a slobôd garantovaných ústavou podľa čl. 127 ods. 1 ústavy. Prioritne teda v konaní o ústavnej sťažnosti nejde o kontrolu súladu postupov a rozhodnutí orgánov verejnej moci s ústavou, ale o poskytovanie účinnej ochrany základným právam a slobodám sťažovateľov. Ústavný súd preto nepovažoval za potrebné vysloviť porušenie aj týchto článkov ústavy vo výrokovej časti tohto nálezu (obdobne I. ÚS 736/2016, IV. ÚS 150/2018, II. ÚS 382/2018, I. ÚS 52/2020, II. ÚS 73/2023).

V.

Trovy konania

30. Ústavný súd priznal sťažovateľke (§ 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde) nárok na náhradu trov konania celkom v sume 460,90 eur (bod 3 výroku tohto nálezu).

31. Pri rozhodovaní o náhrade trov konania a výpočte odmeny za právne služby ústavný súd vychádzal z § 11 ods. 3 a § 13a ods. 1 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“) a sťažovateľke priznal odmenu za dva úkony právnej služby vykonané v roku 2021 (prevzatie a príprava právneho zastúpenia a podanie ústavnej sťažnosti) á 181,17 eur, čo spolu s režijným paušálom 2 x á 10,87 eur (§ 16 ods. 3 vyhlášky) predstavuje sumu 384,08 eur, ktorú ústavný súd zvýšil o 20 % daň z pridanej hodnoty (ďalej len „DPH“), pretože právny zástupca sťažovateľky je platcom DPH.

32. Priznanú náhradu trov konania je najvyšší súd povinný uhradiť na účet právneho zástupcu sťažovateľky (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 CSP) označeného v záhlaví tohto nálezu, a to do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Bratislave (detašované pracovisko) 15. augusta 2023

Jana Baricová
predsedníčka senátu